

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK

Dok. nr. 12

SAK NR 13892809 667/16-123

MELDING OM UTILSIKTET AVFYRING AV TJENESTE VÅPEN 7. OKTOBER 2016

Anmeldelsen

Møre og Romsdal politidistrikt varslet 7. oktober 2016 Spesialenheten for politisaker om et vådeskudd ved gamle Halså lensmannskontor ca. kl. 20:55 samme dag. Politibetjent A avfyrte skuddet. Ingen personer ble skadet.

Spesialenhetens etterforskning

På anmodning fra Spesialenheten undersøkte politioverbetjent B stedet der hendelsen skjedde. Han har utarbeidet rapport om åstedsundersøkelsen med fotoillustrasjon.

Politibetjent A og lensmann C er avhørt med status som mistenkt.

Politiførstebetjent D, som er instruktør for IP- personell i Møre og Romsdal politidistrikt, er avhørt som vitne.

Spesialenheten har innhentet Møre og Romsdal politidistrikts Spesialinstruks for oppbevaring av våpen og ammunisjon, Politidirektoratets rundskriv 2016/004 "Direktiv for forvaltning av politiets tjenestevåpen og ammunisjon" og Politidirektoratets rundskriv 2013/013 "Direktiv for forvaltning av politiets tjenestevåpen og ammunisjon".

Spesialenheten har vært i kontakt med stabssjef E ved Møre og Romsdal politidistrikt, og har fått tilsendt e-post av 29. mars 2016 hvor ovennevnte rundskriv ble meddelt tjenestepersonene i tidligere Nordmøre og Romsdal politidistrikt.

Spesialenheten har også innhentet politihøgskolens opplæringsprogram i ny våpeninstruks.

Spesialenheten har fra Møre og Romsdal politidistrikt mottatt utskrift fra operativt register for hendelsen.

Spesialenheten for politisaker

Sjefen for Spesialenheten, besøk: Grønnegata 82
Post: Postboks 93, 2301 HAMAR
Tel: 62556100 Faks: 62556102
E-post: post@spesialenheten.no

MWI004

Nærmere om saken

Politibetjent A og lensmann C kjørte fredag 7. oktober 2016 patrulje sammen fra ca. kl. 19:00. De lastet tjenestebilen, en uniformert Mercedes Vito, med personlig utstyr, inklusiv tjenestevåpen. Våpnene la de i våpenskapet i bilen. Da de var ferdig med patruljekjøringen kjørte de til gamle Halså lensmannskontor for å laste lensmann Cs utstyr over i en sivil politibil som han skulle benytte under reservetjeneste. Politibetjent A parkerte Mercedes Vito-en like bak den sivile tjenestebilen, og C begynte å laste sitt personlige utstyr over i den sivile tjenestebilen.

Politibetjent A har til Spesialenheten forklart at han ønsket å hjelpe til, og åpnet våpenskapet i Mercedes-en. Han tok ut Cs MP5 og ga våpenet til C. Deretter tok han ut Cs tjenestepistol. C var ikke klar til å ta i mot pistolen fordi han holdt på å legge MP5-en inn i den andre bilen. A tok derfor "press-sjekk" på Cs pistol, dvs. at han dro tilbake sluttstykket og konstaterte at det ikke var patron i kammeret. Han slapp deretter frem sluttstykket og tok et kontrollert avtrekk i sikker retning mot bakken. Det gikk da av et skudd. A har forklart at han ble svært overrasket over at det gikk av et skudd, og uttalte "har du ladd våpenet ditt?" C svarte at han pleier å ha magasinet i pistolen når han kjører patrulje – ett magasin i beltet og ett magasin i pistolen. "Det gjør ikke jeg," svarte A.

A har forklart at han ved fremskutt lagring alltid har magasinet adskilt fra pistolen. Magasinene har han i hylster i beltet. Han trodde at også C gjorde det på denne måten. A har opplyst at man ved å se på skjefftet på undersiden kan se om det står magasin i våpenet eller ikke. Han så ikke etter dette fordi han var av den oppfatning at alle oppbevarer magasin og pistol adskilt.

Politibetjent A har forklart at selv om han trodde at våpenet var tomt, håndterte han det som om det var ladd. Han snudde seg i sikker retning da han tok "press-sjekk" og hadde hele tiden løpet på pistolen i sikker retning mot bakken. Dette er en rutine han har innarbeidet. Det var ingen andre personer enn lensmann C til stede, og det var heller ingen andre biler der. Stedet var mørkt og øde. Bygningen var mørklagt og det er ikke grunn til å tro at det var mennesker i bygningen. A mener hans handling ikke medførte fare for andres liv eller helse. De meldte fra til operasjonssentralen om hendelsen.

Lensmann C har til Spesialenheten forklart at han i forkant av vekten hadde satt magasinet i pistolen. Magasinet var fylt med patroner. Han hadde ikke tatt ladegrep. Det var derfor ikke patron i kammeret. Dersom en ved et uhell trykker inn avtrekkeren på pistolen, skal det da ikke gå av skudd. Dette er måten han håndterer og frakter pistolen på når han kjører patrulje.

C har i hovedsak forklart det samme som politibetjent A om hendelsesforløpet. A ga ham MP5-en, og C la den inn i våpenskapet i den sivile tjenestebilen. Deretter tok A ut pistolen fra våpenskapet i Mercedes-en. Idet C snudde seg etter å ha lagt MP5-en i bilen, gikk det av et skudd fra hans pistol. C har forklart at han akkurat rakk å se at A tok ladegrep, eller en "press-sjekk". Han rakk ikke å si eller gjøre noe før skuddet gikk av. I følge C sto han ved bakluken til den sivile tjenestebilen, ca. 5-6 meter unna der A sto. Skuddet gikk skrått ned i bakken bort fra C. Det var aldri noen fare for hans sikkerhet. C ble svært overrasket over skuddet, og oppfattet også at A ble svært overrasket.

C har opplyst at de benytter ekspanderende ammunisjon. Den rikosjerer ikke på samme måte som den helmantlede ammunisjonen som ble benyttet tidligere. Det var et tydelig merke i asfalten der prosjektilet hadde truffet.

Når det gjelder faremomentet knyttet til hans egen håndtering av pistolen ved å sette inn magasinet, mener lensmann C at det ikke representerer noe faremoment i det hele tatt. Pistolen kunne ikke avfyres før det var tatt ladegrep, noe han ikke hadde gjort. C mener han har håndtert pistolen, ammunisjonen og magasin i henhold til lokal instruks pkt. 2.1.3 om at ammunisjon skal bæres i belte eller være nedlåst i bilen. Det står ikke at våpen og magasin skal lagres hver for seg. Han tviler på at han har hørt/fått beskjed om at han ikke skal ha magasin i pistolen under fremskutt lagring. Hadde dette blitt sagt, ville han ha rettet seg etter det. C er kjent med rundskrivet fra POD (2016/004). Om pkt. 1.4.7 litra b, der det er skrevet at "den enkelte tjenestemann har ansvar for å oppbevare våpenet uladd og nedspent uten magasin på anvist plass", har C forklart at han har tolket at dette gjelder når våpenet ligger lagret på tjenestestedet, ikke ved fremskutt lagring. Han har vist til at rundskrivet har egne punkter som beskriver håndtering av våpen ved fremskutt lagring, og at det ikke her fremgår at pistolen skal lagres uten magasin i våpenet.

Politiførstebetjent D, som er instruktør for IP-personell i Møre og Romsdal, har til Spesialenheten forklart at hans erfaring er at både C og A utøver god og sikker håndtering av skytevåpen. IP4-mannskapene er undergitt et utdannings- og vedlikeholdsprogram som er utgitt av Politihøgskolen, herunder opplæringsprogrammet som ble utarbeidet i forbindelse med ny våpeninstruks. Dette utdanningsprogrammet sier ikke så mye om hvordan man oppbevarer skytevåpen ved fremskutt lagring. Politiførstebetjent D har alltid hatt en forståelse av at tjenestepersoner oppbevarer pistol og magasin adskilt ved fremskutt lagring i bil. Hans oppfatning har vært at pistolen ligger i oppbevaringskassen i bilen og at magasinene enten ligger separat i samme kasse eller at hver enkelt tjenesteperson bærer magasinene i beltet. Da han fikk høre at lensmann C hadde hatt pistolen i fremskutt lagring i bil med magasin i våpenet, ble han svært overrasket.

Spesialenhetens vurdering

Spesialenheten for politisaker skal etterforske og påtaleavgjøre saker der det er spørsmål om ansatte i politiet eller påtalemyndigheten har begått straffbare handlinger i tjenesten, jf. påtaleinstruksen § 34-1.

Saken er for politibetjent A vurdert i forhold til straffeloven § 188 om uforsiktig omgang med skytevåpen. Det følger av Ot.prp. nr.8 2007-2008 at bestemmelsen med enkelte endringer erstatter straffeloven av 1902 § 352, og i hovedsak viderefører gjeldende rett. Straffansvar etter straffeloven § 188 er betinget av at gjerningspersonen har brukt eller behandlet skytevåpenet på en uforsiktig måte, som er egnet til å volde fare for andres liv eller helse. Det kreves ikke at handlingen faktisk har voldt fare. Det er tilstrekkelig at adferden objektivt sett var egnet til dette. Av rettspraksis vises det blant annet til Rt-1989-439 og Rt-1993-96. Uttrykket "andres liv eller helse" innebærer at fare for lovovertrederens eget liv eller helse ikke rammes. Heller ikke fare for materiell skade rammes.

Skyldkravet er blandet. Det kreves forsett i forhold til den omstendighet at man har med et skytevåpen å gjøre. Det er tilstrekkelig med uaktsomhet i forhold til den "uforsiktige omgang" som er "egnet til å volde fare". Bestemmelsen gir uttrykk for en norm som kommer til anvendelse både i de tilfeller hvor selve bevæpningen med skytevåpen er rettmessig og ønskelig (for eksempel politiets våpenbruk) og de tilfeller hvor både bevæpningen og bruken er uønsket. Farepotensialet ved uforsiktig omgang med skytevåpen ligger til grunn for det strenge aktsomhetskravet i straffeloven § 188.

Spesialenheten mener på bakgrunn av tjenestepersonenes forklaringer og etterfølgende undersøkelser på stedet at avfyringen ikke var egnet til å volde fare for andres liv eller helse. Det legges til grunn at A holdt tjenestepistolen i sikker retning vendt fra lensmann C og at det ikke var andre personer til stede.

Saken henlegges for politibetjent A som intet straffbart forhold anses bevist.

Lensmann Cs oppbevaring av tjenestevåpenet med magasin i våpenet er vurdert i forhold til straffeloven § 172 om grovt uaktsom tjenestefeil. I følge straffeloven § 23 annet ledd er uaktsomheten grov dersom handlingen er svært klanderverdig og det er grunnlag for sterk bebreidelse. Det fremgår for øvrig av Ot.prp. nr. 8 (2007-08) punkt 12.2.4 at bestemmelsen blant annet erstatter straffeloven (1902) § 325 første ledd nr. 1 om grov uforstand i tjenesten. I rettspraksis er det lagt til grunn at det for domfellelse for grov uforstand i tjenesten etter straffeloven (1902) § 325 første ledd nr. 1 må kreves en kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet, jf. blant annet Rt. 1986 s. 670.

Det følger av Politidirektoratets rundskriv 2016/004, 15. mars 2016 at "Direktiv for forvaltning av politiets tjenestevåpen og ammunisjon" er justert i samsvar med ny våpeninstruks og erstatter direktivet som var vedlagt rundskriv 2013/013. Direktivet pkt. 1.4.7 fastsetter den enkelte tjenestepersons ansvar. Av litra b) følger at polititjenestepersonen skal "Oppbevare våpen uladd og nedspent uten magasin på anvist plass". I litra e) er det nedtegnet at "Ammunisjon til enhåndsvåpen i fremskutt lagring kan bæres i beltet eller på annen forsvarlig måte". I pkt. 3.1, som regulerer lagring av våpen og ammunisjon generelt, er det uttalt: "Fremskutt lagring av våpen og ammunisjon skal oppbevares iht. sentralt godkjente tekniske løsninger der slik finne for transportmidlet, og lokal ROS-analyse og retningslinjer." Under krav til oppbevaring av våpen og ammunisjon ved fremskutt lagring, jf. pkt. 3.3.2 b) 3 kan "inntil to magasiner til enhåndsvåpen bæres i beltet eller annen forsvarlig måte."

Ny våpeninstruks, brev fra Politidirektoratet og rundskriv 2016/004 ble fra politioverbetjent E sendt i e-post 29. mars 2016 til alle tjenestepersoner i tidligere Nordmøre og Romsdal politidistrikt.

C har forklart at han tolket direktivet pkt. 1.4.7 litra b om at "våpenet lagres uladd og nedspent uten magasin på anvist plass" slik at dette gjelder når våpenet ligger lagret på tjenestestedet, ikke ved fremskutt lagring i bil. Han har vist til at rundskrivet har egne punkt som beskriver håndtering av våpen ved fremskutt lagring, punkt 2.1 og 3.3.2. Her fremgår ikke at pistolen skal lagres i bilen uten magasin.

Politiførstebetjent D, som er instruktør for IP-personell i Møre og Romsdal, har til Spesialenheten forklart at han alltid har hatt en forståelse av at tjenestepersoner oppbevarer pistol og magasin adskilt ved fremskutt lagring i bil. Pistolen ligger i oppbevaringskassen i bilen, og magasinene ligger enten separat i samme kasse eller tjenestepersonen bærer magasinene i beltet. Han ble overrasket over at lensmann C hadde hatt pistolen i fremskutt lagring i bil med magasinet i våpenet.

Spesialenheten finner det ikke bevist at lensmann C har opptrådt på et vis som kan lede til straffansvar. Med bakgrunn i direktiver gitt for håndtering av våpen og ammunisjon, anses det ikke klart at Cs håndtering av våpenet innebærer et instruksbrudd.

Det synes som at både politibetjent A og politiførstebetjent D er av den oppfatning at tjenstepistolen ikke skal lagres med magasin i ved fremskutt lagring. Spesialenheten oversender saken til administrativ gjennomgang, jf. påtaleinstruksen § 34-7 annet ledd, med tanke på om det er ønskelig/behov for å klargjøre direktiv/instruks ved oppbevaring av våpen og ammunisjon ved fremskutt lagring.

Vedtak

Saken henlegges for politibetjent A i forhold til straffeloven § 188 som intet straffbart forhold anses bevist.

Saken henlegges for lensmann C i forhold til straffeloven § 172 som intet straffbart forhold anses bevist.

A og C underrettes om vedtaket.

Saken oversendes politimesteren i Møre og Romsdal politidistrikt for administrativ vurdering, jf. påtaleinstruksen § 34-7, annet ledd.

Kopi av vedtaket oversendes Politidirektoratet til orientering.

Sjefen for Spesialenheten for politisaker, 10. april 2017

Jan Egil Presthus

Mona Skaaden-Bjerke
juridisk rådgiver